

NAUČNÉ STEZKY LITEŇ

Špejchar

Jak je vlastně stará ta omšelá budova na spodní části liteňského náměstí naproti bývalé poště? Kde se tu vzala a komu patřila?

Podobně se ptají mladí i ti nejstarší, neboť nikdo ze žijících občanů nemůže pamatovat vznik této zajímavé stavby z kamene. Díky poznatkům ze starých knih dnes můžeme podat alespoň částečně vysvětlení.

Špejchar je vklíněn mezi usedlosti čp. 6 a 7, které dostaly svá označení při stanovení josefínského katastru před dvěma sty lety. Hospodářská stavení se nečíslovala, tudíž špejchar zůstal neoznačen, i když byl postaven dávno předtím. Nepatřil vrchnosti ani žádnému ze sedláků. Není o tom nikde zmínka. Byl tedy od samého vzniku majetkem obce, aby bylo kam skládat úrodu z obecních polí. Liteň jich měla přes 30 hektarů. S obhospodařováním obecních pozemků vznikaly potíže, a proto je obecní představitelé dávali po částech do nájmu místním rolníkům. Špejchar byl využíván pro obchod s obilím, který měli v moci v Litni už před rokem 1700 židovští překupníci. Špejchar si najímali do té doby, než se zmožili a vybudovali si vlastní domy s obchody, kde v půdních prostorách skladovali obilí. Příkladem takového židovského obilního obchodu byl nárožní dům čp.71.

Poblíže špejcharu, směrem k náměstí, stával zajímavý domeček s obecní vahou. Tvořil s budovou špejcharu funkční i výhledový celek a je škoda, že nebyl zachován. Špejchar zůstal v majetku obce, i když se zde vystřídalo mnoho nájemníků. Někdy v první třetině 19. století si zařídilo městečko za pomoci obce Měňany a vrchnosti zařízení na hašení požárů. Špejchar sloužil jako skladiště ruční stříkačky, háků, lopat, žebříků a podobného nářadí. Tehdy byla budova špejcharu menší než dnes, proto městská rada rozhodla o přístavbě. V 50. letech devatenáctého století byla z obecních prostředků téměř 400 zlatých přistavěna menší polovina u východní strany stavby. Přístavbou byla získána klenutá „kolna“, v přízemí a nad ní další dvě podlaží, ve stejné výši jako u starší a větší poloviny. Trámy přístavby nebyly už tak pěkně opracovány jako ve starší části špejcharu.

Sbor dobrovolných hasičů užíval klenutou „hasičskou kolnu“ až do roku 1946, kdy dostal bývalou židovskou synagogu, nynější požární dům.

Ostatní prostory špejcharu sloužily jako sklad obci nebo soukromým hospodářům. Po určitou dobu ho užívalo hospodářské družstvo, které mělo svou základnu na dvoře „Záložny“, pak konzumní družstvo, později i JZD a LSD Jednota.

Klenutá místnost sloužila od roku 1946 třicet let jako sklad pokrývačského náčiní. V době honů zde myslivci shromažďovali ulovenou zvěř. Špejchar býval po celou dobu své existence předmětem zájmu i sporů představitelů městečka. Jeho poloha ve středu obce lákala, ale většímu využití bránila skutečnost, že budova neměla zázemí. Ale i tak bývalo nemálo zájemců o koupi, městská rada však všechny odmítla. Na začátku 20. století nebyly přijaty návrhy na zboření objektu a objevily se plány na adaptaci.

Zachovaly se plány na přestavbu špejcharu na „městské lázně“, dále na „hasičský dům“, uvažovalo se o vybudování obecní prádelny a mandlovy. Pro tyto účely byla dokonce někdy v roce 1950 zakoupena pračka a mandl, který zde byl v bedněni skladován až do roku 1975, kdy došlo k jeho instalaci v podniku Drobných provozoven MNV. Stejně tak i v posledních letech bylo rozhodováno o další existenci zchátralého špejcharu. Nakonec zvítězila snaha o jeho zachování. Po stavebním posouzení za účasti statika, znalce starých staveb, byla zahájena adaptace budovy pro společenské účely.

Podle odborníků se jedná o renesanční stavbu, jejíž část je starší než 300 let. Uvnitř budovy zůstala zachována původní podlaží s celkovým počtem sedmi místností a se středovým schodištěm.

Trámové stropy i klenba zůstaly rovněž v původním stavu.

Zdeněk Zdrůbek (1976)

Špejchar před rekonstrukcí v 50. letech a nyní

Zelená stezka vám ukáže bývalou liteňskou synagogu, představí významné osobnosti, které tu trávily čas, uvidíte liteňský a vlenecký zámek. Cesta vás dovede do Bělče a zase zpátky.

Žlutá stezka míří do nedaleké Leče k místnímu Pustému rybníku, přes oboru a židovský hřbitov.

Modrá stezka vás seznámí se zajímavostmi liteňského nádraží, Čechovnou - místem, kde také bydleli Daubkové, a s jejich rodinnou hrobkou.

Červená stezka vede přes místní zajímavé vyhlídky na krajinu, podíváte se na Leč, Svinaře, Hodyni, Hatě a Korno.

Atelier Svatopluk, o. p. s.

KARLŠTEJNSKO
NEJSTARŠÍ TURISTICKÝ REGION

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

